

Türkiye

Travma

Türkiye'nin siyasi duruşu bana hep bir kazadan kılpayı kurtulmuş birinin, kazayı yeniden ve yeniden kafasında yaşamasını hatırlatıyor. Evet, doğrudur, bundan 80 sene önce neredeyse her şey bitiyor olabilir. Yine de bizim kafamızı hep bölünmek, hep toprak kaybetmek, hep birilerinin bizi işgal etmesi meşgul ediyor. Kendimizi düşmanla çevrilmiş bir coğrafyada, her an yok edilmek üzere olan bir devlet gibi görüyoruz.

Bir zafer kazandığımız halde...

Almanlar 1945 yılında yenildiklerinde, ellerinde devlet veya ordu namına hiç bir şey kalmamıştı. Bugün hala Amerikan *işgali* altındadır Almanya. Yine de Türkiye'nin zaferi üzerine inşa ettiğinden çok daha sağlam bir bağımsızlığı ve sözü geçerliği vardır. Bir yenilgi üzerine inşa edilmiş olduğu, parçalanmış bir millet olduğu halde bugün Alman kültürü ve ekonomisi dünyanın hatırı en çok sayılanları arasındadır.

Yeryüzündeki siyasi düzenin artık sınırlarla ilgilenmediğini, kapitalizmin insanın olduğu her yeri bir pazar olarak ele almaya başladığını göre göre hala *etrafta düşmanla çevrili Türkiye* edebiyatı yapmak faydalı mı? Bu bizi daha güçlü kılar mı?

Bir kaza geçiren insanın o kazayı tekrar tekrar yaşaması kendine ne kadar fayda sağlarsa, bizim bu travmamız da o kadar fayda sağlıyor. Kaza yapan yapmamayı öğrenmelidir, kabul ediyorum, Türkiye bir daha o durumlara düşmesin, bunun için dikkatli ve güçlü olsun. Yine de bunun yolu sabah akşam kazayı hatırlamak değil, hayatın içine girmek olmalı.

Bu ülkenin bir gün bugün devletin kutsal saydığı her şeye, Atatürk'e, orduya, bağımsızlığa, bürokrasiye içten içe düşman olmamasının da yolu budur. (Bu ülkede neden ordunun ve bürokrasinin desteklemediği adamlara bu kadar itibar edilir? Neden darbeden sonra darbe yapılanlar iktidara gelir?) Aslında zamanında gerçekten gerekli, gerçekten anlamlı, bu ülkenin iyiliği için konulmuş ilkelerin, bizi sonunda Ömer Seyfettin'in Diyet hikayesindeki duruma sokmaması için yapılması gereken de normalleşmek olmalıdır. Siyaseten de gerekli olan budur.

Tamam, kolumuzu kurtarmış olabilirsiniz, yine de bu kadar üstümüze gelmenize

gerek yok. O kolu kesip önünüze koyunca iyi mi olacak?

Kabilecilik

Türk toplumunun en bariz özelliğidir: Aynı kabileden olmak hemen her tür bağın üstündedir.

Aynı kabileden olmaktan kasdettiğim, akrabalık değil. Onun da kabilecilikte büyük yeri var, kabul ediyorum. Yine de aslında hemen her şeyi böyle algılayan bir bilinç geziyor ortalıkta. Birinin *bizden* olması, ne yaparsa yapsın yanında olmamız için yeterli oluyor.

Siyasetimiz böyle işliyor mesela, bu ülkede insanlar daha 30 yıl önce farklı taraftan olduğu için birbirleriyle sokakta kavga ediyorlardı. *Birinin adamı* olmak üniversiteden kışlaya, kamudan özel sektöre insanlara şans veya şanssızlık getiriyor. Partisinden, şoförler odasına her iş böyle yürüyor veya yürümüyor.

Bizim din anlayışımız bile böyle, adı Müslüman olunca insanların kurtulduğunu, Hristiyan olunca kaybolduğunu düşünüyoruz. Allah'ın adil olması, herkese hakettiğini vermesi bizi kesmiyor, bizim takımın (yani Müslümanların) her zaman önde olmasından, cennete koşa koşa girecek olmasından büyük keyif alıyoruz. Allah bile bizim takımdan, kim tutar bizim takımı?

İrtica bile böyle bir tehdit. Kafa yapısı olarak, dünyaya bakış olarak bu ülkenin *irticacıları*yla, *laikleri* arasında pek bir fark yoktur. Sadece kelimeler ve edebiyat değişir. Ama kabileler farklı olduğu, birinin adı *muhafazakar*, diğeri *çağdaş* olduğu için kavga ederler. Yoksa ne *muhafazakarın* İslam'la sağlıklı bir ilişkisi vardır, ne de *çağdaşın* çağdaşlıktan haberi. Herkes kabilesinin töresini sürdürmek ve diğer kabileyi kötülemekle meşgul. Muhafazakarınki takke-tesbih muhafazakarlığı, çağdaşınki de *aman rakım, canım şarabım* çağdaşlığı...

İşini iyi yapmak diye bir kavram henüz oturmadiğı ve insanları işlerini nasıl yaptıklarına göre anlayacak bir kültür varolmadığı için, ister istemez böyle *benim kabilem iyidirle* idare ediyoruz.

***

Hamîyyet-il cahiliyye diye bir tamlama geliyor dilimin ucuna, tam kuramıyorum cümleyi. Fetih 48:26'nın tefsirini farklı yapıyorlar, *hamîyyet* de iyi bir şey oluyor, kişinin vatanını, milletini, ailesini himaye etmesi...

O kadar ki, Allah'a ve hakikate karşı bile himaye ediyoruz.

Kutsal Atatürk veya Atatürk'e Ne Borçluyuz?

Bir zamanlar Romalıların ve Japonların dini hakkında, *atalarına taparlardı* diye bir ifade okuduğumda kafamda bunu nasıl ve ne sebeple yaptıklarına dair soru işaretleri oluşmuştu. *Kişi atalarına neden tapar?* demiştim.

Nasıl tapar kısmında, işte bir takım mum, tütsü, vs. yakıp, elini kavuşturup dua etmek olmalı. Herkes bir şekilde ibadet ediyor, herhalde babasına, dedesine tapan adamların da bir şekli vardır.

Sonra sonra kafamı bir yere vurmuş olacağım ki, bu ülkedeki *Atatürk cinnetinin* de bir nev'i tapınmaya döndüğünü düşündüm. *Ulu önder Atatürk* diye başlayıp, *bizi kurtaran yüce insan* diye devam eden konuşmaların her birindeki tını, *çağdaş uygarlık düzeyini* hedef almamızı öğütleyen her konuşmanın içindeki o *önünde saygıyla eğiliyoruz* havası...

Evet bildiniz, ben Atatürkçü değilim. (Evet, o hainlerden, yobazlardan, minnet bilmez serserilerden, onun büyüklüğünü anlayamayanlardan, iç düşmanlardan biriyim sanırım.)

Atatürk'le bir meselem olduğundan değil de, neden Atatürkçü olmam gerektiğini anlayamadığımdan.

***

Anlamaya çalışıyorum. Samimi olarak anlamaya çalışıyorum. *Herhalde* diyorum, *bir sebepleri vardır, koca koca adamlar, koca koca teyzeler, işte böyle parlak parlak rozetler takıyorlar, dedelerinin mezarından çok Anıtkabir'e gidiyorlar, Atatürk adını ağızlarına alırken bile huşu ve mutluluk içindeler, herhalde bir sebepleri vardır benim anlayamadığım.*

Düşünüyorum, düşünüyorum.

Atatürk bizi kurtardı diyorlar, benim de bunun için ona minnet duymam gerektiğini söylüyorlar. Ben de *o zaman mesela Lenin de bizi kurtardı, Rus İhtilali olmamış olsaydı bugün İstanbul'a giriş tabelası Kril alfabesiyle yazılmış olabilirdi* diyorum. *Bağımsızlık* diyorlar, *biraksan ülkedeki nüfusun herhalde yarısından fazlası o zamanlar bizi işgal etmeye gelen ülkelere kaçacak haldeyken mi?* diyorum. *Laiklik* diyorlar, *Haketmişlerdi belki, onun için Müslümanların halini bir tarafa bırakın, gayrimüslimlerin hali bile 'şeriatçı' Osmanlı'da daha iyiyken mi?* diyorum. *Milliyetçilik* diyorlar, *Kültürünün damarları birer birer kesilmiş, -hangi etnik kökenden olursak olalım- bizi Anadolu'ya getiren, burada yaşatan sebeplerin hemen hepsi ortadan kalkmışken mi?* diyorum. *Cumhuriyet* diyorlar, *Askeriye olmasa yıkılacağı varsayılan mı?* diyorum...

***

Hadi itiraf edelim: Atatürk'ün bize verdiği en önemli şey, İslam'ı kafaya takmadan yaşayabilme imkanındır. Yine de bugün insanımızın pek çoğu, işte bu imkanı kullanmayı bilmediğinden, istemediğinden, beceremediğinden, Atatürk'e saygı duruşunda bulunmak yerine dua etmeyi tercih ediyor.

80 sene sonra Atatürk'e dua etmeyi bir ara yol olarak bulmuş Türkiye halkı, aslında Kemalizmi bir aydınlanma ideolojisi olarak azıcık ciddiye alan her insanı kahkahaya boğacak bir şey yapıyor. Hayatının son 10 yılında Müslüman olduğuna dair bir emare göstermemiş bir insana, *kutsal ve bu kadar iyi, bu kadar büyük olduğuna göre cehenneme gidemez* deyip dua ediyor.

Aranızda onun kendisine dua edilmesini istediğini duyan var mı?

***

Atatürk bir insan olmaktan, sebep sonuç ilişkilerine bağlı bir fani olmaktan çıkarılıp, bir mite, *bizi var eden* bir tanrıya, her daim hayatımızdaki bir kutsal hayaletle döndürüldüğü gün bu ülkede aslında Atatürkçülük yaşama ihtimalini kaybetmişti.

Şimdi ben desem ki, *Atatürk'e borçlu olduğumuzu söylediğiniz her şeyi mesela II. Abdülhamid'e de borçluyuz, çünkü Atatürk'ün okuduğu okulu o açtı* veya desem ki *Borçlu olduğumuzu düşündüğümüz her şeyi 1919'da İzmir'e çıktıkları halde 1921'de düzenli ordunun ilk muharebeleri başlayıncaya kadar Yunanlıları yaklaştırmayan, bir çok isyanı bastırıp Meclis'i koruyan Kuvvayı Seyyare Umum Kumandanı Pşevu Ethem Bey'e borçluyuz* (ki kendisi *Çerkes Ethem* namıyla da bilinir) veya desem ki *Borçlu olduğumuz her şeyi bizi I. Dünya Savaşı'na sokan Enver, Cemal ve Talat Paşalara borçluyuz, çünkü onlar olmasa Çanakkale'de kendini gösterecek bir Mustafa Kemal olmaz, kendisi de asla bir kahraman olacak fırsatı ele geçiremezdi...* Sanırım hiç de yanlış şeyler söylemiş olmam.

Eğer bugün Atatürk'e borçlu olduğum bir şey varsa, onları sebep-sonuç zincirleri içinde herhalde herkese borçluyum. Mesela bugün Atatürk'e bu kadar saygı beslenen bir muhitte yaşamayı, Atatürk kadar, ondan sonra bir darbe yapıp kendini ömür boyu devlet başkanı seçtirecek vizyona sahip bir askerimizin olmamasına borçluyum. (İnönü denemiş olabilir ama sanırım pek başarılı olamadı.)

***

İşte bu sebep sonuç zincirlerini bir mit yaratmak uğruna kıran psikoloji yüzünden Atatürkçülük ölü doğmuş bir ideolojidir. Hedeflediği insanların pozitif akla sahip olmalarıysa, yaptığı bunun tam tersine sebep olmaktadır. İnsanı dinin elinden kurtaran bir pozitivizm aşılama çalışırken, kutsalları silahla ve kanunla korunan başka bir din yaratmaktadır.

Şöyle söylemek lazım: Hakiki manasıyla Atatürkçü olanın Atatürkçü olmaması gerekir.

***

Müslümanların kime minnet duyacaklarına dair basit bir formülleri var. Bu sebep sonuç ilişkilerine bağlı olmak zorunda kalan hiç bir faninin *hamdı* haketmediğini söylüyorlar.

(Tek) Hamd alemlerin Rabbi olan Allah'adır : ????? ??? ?? ????????

(Evet, bunlar o yasak harfler.)

***

Atatürk'ü bilmek lazım. Zamanını, ne istediğini, ne düşündüğünü anlamak

lazım. Evet, başarılarıyla, bu ülkenin kaderinde oynadığı rolle bilinmeyi hakeden bir insan. Evet, kendisi akıllı, zeki, kabiliyetli, vasıflı bir lider. Evet.

Ve yine toplum anlayışıyla Konfüçyüs'ü de bilmek lazım mesela, siyaset anlayışıyla Machiavelli'yi de, harp doktriniyle Clausewitz'i de, aşkı ve hikmetiyle Yunus Emre'yi de, yenîçerilerin piri Hünkar Hacı Bektaş'ı da, estetik anlayışıyla Mimar Sinan'ı da...

Sonra da yeryüzünde başka kimse yokmuş gibi Atatürk'e tapmamak lazım. Çünkü o bir faniydi, yaptığı şeyleri şartlar ona elverdiği, akli ona yettiği, doğru bildiği o olduğu için yaptı.

Ve bugün Türkiye, evet, belki onun katkısıyla hayat buldu, ama, evet, ve yine onun katkısıyla dirlik bulamadı.

***

Efendiler, belki size haber henüz ulaşmadı ama, Atatürk öldü.

Hayır ölmedi değil mi? O ölemez değil mi? Yüreğimizde yaşıyor değil mi? Türk milletinin kalbinde?

Atatürk öldü.

Ecevit'i Unutmamak

Hadis *Ölülerinizi hayırla yadediniz* diyor. Ölünün arkasından kötü konuşmak geleneklere de ters. Kendini savunamayacak bir insan hakkında kötü söylemek ayıp telakki ediliyor.

Yine de yapacağım bunu, çünkü bir başbakan olarak kendisi hakkında söyleyecek iyi bir şey bulamadım. Ve sırf siyaset olsun diye bılık bılık akan yağa karşın, Bülent Ecevit'in son 10 yılında yaptıklarından etkilenmiş biri olarak, ona hakkımı helal etmiyorum.

Türkiye Cumhuriyeti'nin en beceriksiz başbakanı olduğunu, bir tek 2001 krizinin bile kendisine bu sıfatı kazandıracağını ve üzerine eşinin ismi kazanmış aftan, *pain in the ass* Kıbrıs ve Apo meselesine, Hüsamettin Özkan ve Kemal Derviş siyasi fiyaskosundan, Bugüne kadar hiç bir partiye oy vermemiş *demokrasi dışı* biri olarak söylüyorum: Şöyle şairmiş, böyle tercümeler yapmış, şöyle efendiymiş, Medine'deki arazilerini böyle bağışlamış, şöyle karaoğlanmış vesaire vesaire...Vicdanı olan hiç kimse herhalde *iyi bir yöneticiydi* diyemez kendisi için. (Daha derin vicdanı olan kimseler Güneş Motel'den sonra *dürüst*, Merve Kavakçı'dan sonra *efendi*, şiirlerini okuduktan sonra *iyi şair* de diyemezler de, hadi bunlar subjektif diye üzerinde durmuyoruz.)

Bir başbakan için sanatı, kişiliği, şusu, busu ikinci planda gelen şeylerdir. Ben nasıl ki yazdığım program çalışmazsa *ben şiir yazarım* deyip yakayı kurtaramam, Ecevit de kötü bir başbakan olmasını sair özellikleriyle örtemez.

İşte bu sebeple, kötü bir yönetici olarak hakkı geçmişse, şahsım adına bu hakkı helal etmiyorum.

Ölümler Üzerinden Siyaset Yapmak

Kasdettiğim meçhul askerler değil. Onlar da belki konuşsalar, *biz ne için öldük?* derlerdi. Yine de o konu üzerinde kolay kolay söz söyleyebileceğim bir konu değil. Onun için meşhur ölümlerle ilgilim daha çok...

Meşhur ölümler? Mesela Atatürk. Mesela Hz. Peygamber. Mesela II. Mehmed, mesela Abraham Lincoln, mesela Marx, mesela Lenin, mesela mesela...

İnsanlar ölümlerin peşinden gitmeye ne kadar meraklı. Ölü olduklarını unutacak kadar meraklılar. Bu ülkede *Atatürk öldü* demek bile cesaret istiyor, karşımda bir koronun *Atatürk ölmedi, yüreğimizde yaşıyor* demesinden korkuyorum. O kadar.

Hz. Peygamber için de aynı şey. Bir türlü mezara koyamadığımız, öldüğüne inanmadığımız için kendisiyle rüyada görüşüp, ondan haber verenleri can kulağıyla takip ediyoruz. *Peygamberler şehitlerden derece derece üstün olduğuna göre öldüklerini kim söyleyebilir?* diyordu bir hocaefendi.

Benim itirazım peygamberlerin, büyük adamların veya küçük adamların ölmesiyle ilgili değil. Ben şehitlerin ölmeyişinin mahiyetini de bilmem, yeterince esnek yorumlarsanız kimse ölmüyor zaten. Kasdettiğim bu değil.

Temel nokta ölümlerin artık kendi ağızlarından bir söz duyamayacağımız insanlar olmalarında. Atatürk yüreklerde yaşıyor olabilir, ancak mesela Avrupa Birliği hakkında, Irak Savaşı hakkında kendinden kaynaklanan bir yorum duyamıyoruz. Duyduklarımız sadece *o olsaydı* şeklinde bir takım karalamalar. Bunların da gerçekten ne kadar onu temsil ettiklerini bilmiyoruz. Birileri kalkıp *Batı* diyor, birileri kalkıp *tam bağımsızlık* diyor. Hazret de, bu memlekette birbirinin kanına ekmek doğrayan insanların hepsinin birden Atatürkçü olabilmesine imkan sağlayacak kadar çok fikir değiştirmiş olduğu için, kesin bir bilgiye sahip olamıyoruz. Sadece yaklaşık olarak bir takım sözler söylüyoruz, *Atatürk olsaydı böyle yapardı, gibi geliyor* diyoruz ve birbirimizi de gerçek Atatürkçü olmamakla suçluyoruz. Halbuki aslında Atatürk olsaydı ne yapardı bilmiyoruz, doğrusu kendisi de 1930'larda bunu bilmiyordu.

Bu yazdıklarımı diğer büyüklere de uygulayabilirsiniz.

İnsanın davranışları, fikirleri ve uygulamaları içinde bulunduğu şartlara bağlıdır. Mesela 1930'ların *iki savaş arası, atom bombasız, devrimi tam oturmamış Sovyetlerle, kendi içine kapanık Amerikalı, telefonsuz, televizyonsuz, internetsiz, elektriksiz, zenginsiz, savaş yorgunu Türkiyeli* dünyasının siyasetini bugün uygulamak mümkün değildir.

Siyasetçiler bunu bilmiyor olamaz. Peki neden ölümleri konuşturmaktan bu kadar zevk alıyorlar?

Çünkü daha kolay. Çıkıp, doğru-yanlış, iyi-kötü belli bir fikir serdetmektense, ölüleri konuşturmak daha kolay. Bir kere bu ülkede mesela Atatürk'ün yanlış yapmış olabileceğini söylemek için yürek gerekir, ikincisi yanlış çıksa bile kimse Atatürk'e hesap soramaz ve üçüncüsü, bu ülkede herkes ölümlere yaşayanlardan daha fazla saygı duyar.

Dinleyen açısından da kolaylık. *Sevdiğim adamı seveni ben de severim*. Düşünmeye, karar vermeye, anlamaya falan gerek yok. Kimin peşinden gideceğimize işte böyle karar veriyoruz. *Bu adam benim sevdiğim adamları seviyor, o halde ben de onu seveyim*.

Ondan sonra da, *efendim, seviye yok* falan diye şikayet ederler.

Seviye olmasını gerçekten isteyen var mı?

Askerin Bilemediği

Elinizde bir avuç buğday, biraz da toprağınız varsa, eker ve çıkmasını beklersiniz.

Elinizde sermaye yapacağınız biraz para varsa mal alır, satmak için müşteri beklersiniz.

Mühendisdeniz çözümünüzü şartlara uydurmak, doktorsanız belirtileri takip etmek, bilimadamıysanız vak'aları incelemek, işletmeciyse finansmanınızı göz önünde bulundurmak, üretim yapacaksınız hammaddenin iyi, pazarınızın sağlam olduğunu kontrol etmek zorundasınızdır.

Sivil hayatta mecburiyetleri şartlar belirler. Bir mühendisin *kafasına göre* tasarım yapmaya, bir doktorun hastayı muayene etmeden teşhis koymaya, bilimadamının gerçeği incelemeyi hipotez geliştirmeye, işletmecinin har vurup harman savurmaya hakkı yoktur.

Çünkü işini yapmak isteyen bilir ki, hayat kendisiyle dalga geçeni affetmez.

Ama askerler bunu bilmezler. Barış zamanı kendilerine yarattıkları sahte zorluklarla meşguldürler.

Ve artık gerçek savaşlarda zaten asker kullanılmamaktadır.

Asker sadece komutanın emrine karşı sorumludur. Ve o emirler çok kısıtlı bir dünyanın içinde, genelde sivil hayatta bulunmayacak kaynaklara sahip olarak verilir.

Yalnız asker bir şeyi bilemez: O harcamayı pek sevdiği kaynaklar kendisine asla o denli garanti içinde olmayan siviller tarafından sağlanmaktadır. Hayatta karşısındakine çok zaman *ya benim gibi ol, ya terket* deme hürriyeti olmayan siviller tarafından. Kim bir işletmecinin *mürteciler işletmemi terketsin* dediğini duyabilir?

Asker bunu anlayamaz, böyle yetişmemiş, imkanlar içinde hareket etmek nedir anlamamıştır. Elinizde bu insanlar varsa, yani mürteci, bölücü, ıvır zıvır, her

ne belaysa da, yaptığımı işe ve bana zarar vermediği sürece onunla çalışmak mecburiyetindeyimdir.

Asker gibi *emirle demiri kesme* yeteneği yoktur sivilin. Çünkü sivil emirle demirin kesilmesi için önce kesecek adam ve alet olması gerektiğini bilir.

Asker içinse emir verilmiş ve demir kesilmiştir. Kesecek adam ve alet sadece ayrıntıdan ibarettir.

Hayat böyle çalışmaz.

Ve maalesef Türkiye sivillerin hep bildiği bu bilgiyi askerlerin de öğrenmek zorunda kalacağı günlere gidiyor.

Yazık.

Uyuyan Bakan

Haberde *uyumakta haklı* demişler. Toplantı herhalde muhabiri de sıktı ki bakanı uyumakta haklı bulmuş.

Atilla Koç'u Taha Kıvanç'ın vesilesiyle öğrendim, *Bu güne kadar en çok kitap okuyan Kültür Bakanı* demişti. Bu uyuma haberlerini medya gruplarının çıkarlarına bağladığı bir yazısı da oldu daha sonra. Doğru mudur, değil midir bilmiyorum, çok kitap okumanın bazı bağlamlarda hiç bir anlamı yoktur, adam uyumasa fotoğrafını da çekemezler. O kadar da komploculuğa gerek yok da, toplantıda uyumakla da kimse kötü olmaz.

Açıkçası baştan beri çok sempatik bulmaktayım. İnsanların gereksiz yere kasıla kasıla konuştukları, fenalık getirecek derecede uzun toplantılarda yapılacak en iyi şeyin uyumak olduğu konusunda bakanla hemfikirim hatta. Ben hayatta bu şekilde, *ödül töreni, anma toplantısı, vır günü, zıvır bayramı* vesilesiyle toplanılıp da, bir cümle işe yarar bir şey konuşulduğunu hiç işitmedim. Herkes aynı şeyleri, aynı şekilde söylemeye devam eder. Hatta insanların kürsüye çıkmadan ne diyeceklerini tahmin edersiniz. Böyle zamanlarda söyleneceklerin hepsi zaten söylenmiştir ve bilinir, kimse de bir bilgi edinmez.

Doğrusu ya, ben de öyle rahat rahat uyuyabilmek isterdim, mesela lisede her bayram aynı şiiri okuyan müdür yardımcısına karşı...

Paul Erdős isimli bir Macar matematikçi var. 20. yüzyılın en önemli sayı teorisyenidir kendisi, bildiğim kadarıyla 97'de öldü. Erdős'ün günde 19 saat matematik çalıştığından, muhtemelen arkadaş hatırına gittiği seminerlerde uyuduğu söylenir. *Yalnızca Sayıları Seven Adam* isimli biyografisinde uyurken çekilmiş bir resmi de vardı. Hazreti uyandırıp sorduklarında da, *uyumuyordum, düşünüyordum* dermiş. :)

Sayın Bakan da aynı sözü gerektiğinde kullanabilir. İnşallah uyuması sadece o sıkıcı toplantılara mahsustur. Öyle olduktan sonra, isterse uyku tulumuna girip horlaya horlaya uyusun, pek farketmez. Hatta daha iyi, en azından zamanını değerlendirmiş olur.

İrtica nedir?

Kara Kuvvetleri Komutanı bugün irticanın en önemli tehdit olduğunu söylediği bir konuşma yapmış. İrticanın tarifinin olmadığından, tarifi olmayan tehlikenin istismar aracı olduğundan yakınan insanlar gibi yapmayacağım. *İrtica* denen şeyin aslında bir güç mücadelesinin *edebiyatı* olduğunun farkındayım. Yine de durup durup irticadan şikayet edenlerin yapmadıkları tarifi yapıp, hem kendilerine, hem de mürteci olmamak için çırpınıp duranlara bir hizmette bulunacağım.

Bu tarifi yanlış olduğunu, irticadan şikayet etmekle beraber, kasdettikleri irticanın bu olmadığını söyleyenlere yorum sayfaları açıktır.

- Hayatında İslam'a, Allah'a ve Peygamberlerine bir atıf taşımak irticadır.
- Namaz kılmak irticadır.
- Oruç tutmak irticadır.
- Başını örtmek irticadır.
- İslam'ın bir devrinde kabul görmüş bir kıyafet giymek irticadır.
- İçki içmemek irticadır.
- Konuşurken, yazarken İslam'a, Allah'a veya Peygamberine saygı ifadesi kullanmak irticadır. Bu kaynakları ciddiye alıp, hayatında bu konularda hassasiyet sahibi olmak irticadır.
- İlahi dinlemek, tesbih çekmek, dua etmek, muska, cevşen vs. taşımak, üzerinde Arapça *şeyler* yazan kolye takmak, levha asmak irticadır.
- Arapça veya Farsça bilmek irticadır. Arapça ve Farsça kökenli kelimeler kullanmak irticadır.
- Su içerken, yemek yerken besmele çekmek irticadır.
- Sakal bırakmak irticadır.
- Atatürkçü olmamak irticadır.
- Cinselliği yaşamak için evliliği bir şart olarak görmek irticadır.
- Mürtecilere sadaka, zekat adı altında maddi yardımda bulunmak irticadır.
- Çocuğuna İslam'la herhangi bir ilişkisi olan bir isim vermek irticadır. Böyle bir isim taşımak da irtica tehdidinde işaret eder.

Yanlış anlaşılmasın. Bunları *bunlar bile* psikolojisiyle yazmadım. Yapmaya çalıştığım şey irticadan, aslında öyle bir tehlikenin olmadığını herkes bilip dururken şikayet eden insanların neden şikayet ettiklerini anlamak. Bu ülkede korkulan tarzda bir İslamileşmenin olamayacağını en iyi müslümanlar bilir. Yapılan ve yapılabilecek olan sadece bir takım kozmetikliklerden ibarettir ve bununla karikatürden öte bir İslamlık zaten yaşanamaz. Bu *tavuşun tüyü* İslam anlayışının tepki çekmesinin sebebiyse, tepki gösterenlerin çağdaşlığının da kıldan, tüyden bir çağdaşlık olmasıdır.

Tavuk gideli, suyu biteli çok oldu, bize de işte böyle tüyünün dedikodusu düşüyor.

Bilimsel İrtica

Bilim felsefesinin en önemli isimlerinden Karl Popper'ın bilimsel ifadelerin nasıl olması gerektiğine dair bir ölçüsü vardır. Bu ölçüye kısaca *yanlışlanabilirlik* diyebiliriz. Bilimsel olduğunu söyleyen bir ifadenin, zahiri bir takım gözlemler aracılığıyla yanlış olduğunun keşfedilebilmesi gerekir.

İnsanlar bilimsellikten konuşuyorlar da, o yüzden...Yoksa meselenin bilimle bir alakası yok.

Türkiye'de irtica vardır gibi bir kaziyenin bilimsel olabilmesi için bunun yanlışlanabilir olması gerektiğini kabul etmek lazım. Öyle midir gerçekten? Yani şimdi *Türkiye'de irtica vardır* diyen insanlar belli deliller gösterilirse, bu sözlerinin yanlış olduğunu kabul edecek insanlar mıdır? Veya bu söz gerçekten yanlışlanabilir bir söz müdür? Veya birinin *Türkiye'de irtica yoktur* demesi böyle midir? *İrtica yoktur* diyene bir şeyler söyleseniz kabul eder mi irtica olduğunu?

Veya mesela Emin Çölaşan bir gün Tayyip Erdoğan'ın irticacı olmadığına ikna olacak mıdır?

Hani *bilim* diyor birileri de, o yüzden...

Türkiye'de bilim = modernlik diye bir şartlanma var, bilhassa modernliği yaşama biçimi haline getirmiş insanlar arasında. Ağzını açan başkalarını *bilimsel* olmamakla suçluyor, bunun tercümesi *benim gibi değilsin* demek olmalı. *Benim gibi olsan, benim gibi düşünsen...* demek.

Yani şimdi bilim sizi gerçekten önyargılarınızdan kurtarabilir mi?

Milliyetçilik

Milliyetçilik herkesin kendine göre anladığı kavramların başında geliyor. Son 20 yılın üzerinde çok kan dökülen kavramı olarak da, bu haliyle, Türkiye'nin kavramsal bombası.

Cumhuriyeti kuran kadrolar, II. Meşrutiyet'in, hatta öncesinde II. Abdülhamid'in *Türk unsuruna* verdiği önemi bir adım daha ileri götürüp, Türkiye vatandaşlarının tamamını Türk ilan ettiler. Bu, zamanın ulus-inşaaı hedefiyle hareket eden İtalya ve Almanya gibi ülkelerinin ve iki savaş arası mihverini oturtamamış dünya siyasetinin getirdiği iklim içinde daha da palazlandı. Cumhuriyet zaten savaşmakta olduğu İslam'ın yerine yeni bir birleştirici koymak mecburiyetindeydi ve Türklükle de bunu başarmak azmindeydi.

Birleştirici bir düşünce olarak Türklüğün öne sürülmesi siyaseten en kolay hareket addedilse de, devletin bunu destekleyecek adımları atması gerekirdi. İş sadece dağa taş *Ne mutlu Türküm diyene* yazmakla, ilkokulun her günü *Varlığım Türk varlığına armağan olsun* demekle tamam olacak değildi ve böyle *kör gözüm parmağına* propagandayla da insanların kendi kimliklerine daha bir tutunması için bahane yaratıldı.

Eğer bugün Türkiye’de milliyetçilik üzerinde bir kavga varsa ve insanlar Türk olmadıklarını söylüyorlarsa, bu en başta, dış güçlerden, fakirlikten ve diğer tüm sebeplerden önce, Türkiye Cumhuriyeti’nin doğru bir milliyetçilik siyaseti takip etmemesinden kaynaklanır. Tüm Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını Türk addedip, sonra Türklerin Orta Asya’dan geldiklerini, şöyle devlet kurup, böyle savaştıklarını anlatırsanız, bazıları da kendilerinin hiç de Orta Asya’dan gelmediklerini, dedelerinin Balkanlar’dan, Kafkasya’dan, Cezire’den, Mısır’dan geldiğini veya aslında her zaman burada olduklarını söyleyecektir. Kimse *Türk*ün sadece bir Anayasal vatandaşlık kavramı olduğunu iddia etmesin, eğer öyle olsaydı, Orta Asya masallarıyla üretilmeye çalışılan bir Türk kavramı olmaz, Fransa’da Franklar neyse, Türkiye’de Türkler de o olurdu.

Aslında Türk’ün çok daha basit bir tanımını *Anadolu’nun Müslüman halkı* olarak yapılmış olsa, bu Lozan’da Yunanlılarla yapılan mübadelede neden Ortodoks Peçenek Türklerinin gönderildiğini de açıklayıp, çok daha mantıklı bir ve didişmeden uzak bir milliyetçilik anlayışına sebep olurdu. Ancak bu tanım, İslam’a yaptığı vurgu sebebiyle tercih edilemezdi ve tercih edilenin bizi ne hale getirdiğini de görüyorsunuz.

Eğer insanların sizin gibi düşünmesini, yaşamasını, adetlerini size göre değiştirmesini istiyorsanız, bunun bedelini ödemelisiniz. Durup dururken kimse, anasından babasından gördüğü ve doğru olarak bellediği şeyleri bırakmaz, kimse kendine yukardan bakan, sevimsiz bir memur öyle istedi diye anasından öğrendiği dili unutacak değildir. Eğer bir topluluğu asimile etmek niyetindeyseniz, onları asimile olmaya ikna etmeniz gerekir, kimseye *sen Türksün* diyerek Türk yapamazsınız. Dahası yaptığınızı sandığınız şeyin büyük ölçüde geri tepmesi, sonunda kabul edecekleri, ikna olmuşları bile *uyandıran* bir harekete dönmesi muhtemeldir.

İmparatorlukların yayılmasını sağlayan ve o kadar uzun yaşatan şey lüzumsuz kavgalardan uzak durmalarıydı. Osmanlı asimile edilmiş bir millete sahip olmak işine gelmeyeceğinden değil, bunu yapmak için gerekli *kaynaklara* sahip olmadığından bunu yapmadı. Yapabileceği en iyisi devşirme sistemi idi (ve o da aslında zamanla bozuldu) ve eğer herkesi Müslüman (veya *Türk* veya *Osmanlı*) yapmak niyetinde olsaydı da, bunun için harcaması gereken kudret, devleti ayakta tutandan da fazlaydı. Bunu mesela Cengiz Han’ın yanında savaşan Müslüman Tatarlarda, Roma’nın ve Amerikan İmparatorluğu’nun siyasetlerinde de görmek mümkündür. Eğer bugün Amerika Devleti Irak’ta sağa sola *Ne mutlu Amerikalıyım* diyene yazsa, herhalde kimse Amerikalı olmadığı gibi, direnişe çok daha fazla destek verir.

Eğer kimsenin *bölücü* olmamasını diliyorsanız, insanlara vatanlarında yaşadıklarını hissettirmeniz gerekir. Hayat, maalesef kışladaki *emir-komuta zincirine* uymaz ve insanlara *sen Türksün* diyerek Türk yapamazsınız. İnsanlar kendileri istemedikleri sürece değişmezler ve onlar değişmeyeceğine göre değişmesi gereken Türkiye Cumhuriyeti’nin siyasetidir. Kötü niyetlilerce istismar edilmesi mümkün olmayan bir siyaset gütmeyenlerin, *dış güçlerin*, *iç düşmanın* ve *bölücülerin* kötü niyetinden şikayeti abestir.

TDK'nın Günlük Kelimeleri

Türk Dil Kurumu hafta içi hergün e-mail (pardon, elmek) yoluyla abonelerine söz anlamları gönderiyor. Bu sözlerin birincisi Türkçe, ikincisi yabancı kökenli oluyor ve yabancı kökenli olan için tavsiye edilen karşılıklar da sunuluyor.

Buraya kadar her şey güzel. İşin can alıcı kısmı şu: bazı günler Türkçe kelime olarak sunulan sözler de aslında yabancı kökenli oluyor ve kurumun bu iki sınıf söz arasında nasıl bir ayırım yaptığını anlamak mümkün olmuyor. 543 numaralı ve 1 Mart 2006 tarihli gelen postada sadece anlamı verilen kelime jeopolitik, karşılığı başlık olarak verilen yabancı kökenli kelime ise antetti. İmdi herkes bilir ki, antet başlıktan farklı bir şeydir. Yazının başlığıyla, kağıdın antetini birbirine karıştırıp, ifade gücünü kısıtlaması bir yana, böyle *karşılığını bula-madysak Türkçe'dir* anlayışıyla, lisan ileri gitmez.

İkinci bir nokta da, her e-posta'yı süsleyen ve kelime anlamlarından daha fazla yer kaplayan aşağıdaki ibare:

Türk Dil Kurumu Elektronik Posta Hizmeti

Türkçe Sözlük'ten anlamını öğrenmek istediğiniz sözleri ve Türkçe karşılığını öğrenmek istediğiniz yabancı sözleri Bilgi Edinme Hakkı bölümündeki etkileşimli belgeyi kullanarak bildirebilirsiniz.

Adı, soyadı, adres ve telefon numarası açık olarak belirtilmeyen ve *İstenilen Bilgiler ve Belgeler* bölümü anlaşılır olmayan başvurular, Bilgi Edinme Hakkı Yasası gereğince değerlendirilemeyecektir.

Neden her gün posta kutuma böyle abus *değerlendirilemeyecektir, adı, soy-adı, kanun maddesi falan fıstık* tarzı bir mesaj almak zorunda olduğumu anlamıyorum. Türk Dil Kurumu'nun bana her gün iki anlamla beraber böyle bir *çemkirme* göndermesini istemedim. Kelime anlamı öğrenmenin, yasayı yapanların kırk yıl düşünseler akıllarına gelmeyecek şekilde *bilgi edinme hakkı yasası* çerçevesine alınması ise komik olmuş. Kelime anlamı öğrenmek isteyen, bunu ilgili yasa ve devlet kurumuyla değil, bir zahmet sözlük, ansiklopedi gibi daha makul araçlarla yapsın. Bu işi bu kadar bürokrasiye boğmak da, *eli boş memur* davranışı olmalı.

Öğreneceğiz inşallah, yavaş yavaş...

Milliyetçilik

Demek Osman Bölükbaşı da benim gibi düşünürmüş: *deprem çadırı* derken.

Ben bu memlekette herkesin kendisi için iyi olanı isterken, milleti için de iyi olanı istediğini düşünürüm. Türkiye'de kimse *Türkiye halkı yok olsun* diye konuşmaz, herkes, düşüncesi ve anlayışı genel milliyetçilik anlayışına ne kadar ters olursa olsun, milletin iyiliği için çabalar.

Bizde *milliyetçilik* denen şey ise, önceden yapılmış ve fazlasıyla önkabule dayanan bir *plandır*. Temel olarak *Sosyalist olursak, yok oluruz, Kürtlere hak*

verirsek daha fazlasını isterler, Avrupa Birliği bizi bölmeye çalışır, Gavurdan dost olmaz, 4000 senelik Türk Tarihi, Türkler hiç devletsiz kalmamıştır, Ya devlet başa, ya kuzgun leşe tarzı genel bir takım lafların ardarda dizilmesine Milliyetçilik denir.

Halbuki bu çeşit laflar da *hainliğin en yüksek mertebesi* sayılan Amerika'nın bir *eyaleti* olalım, *kurtuluruz* tarzı laflarla aynı kategoride laflardır...Hiç bir anlam-ları yoktur, sadece insanlara bir hipnoz içinde yaşamayı telkin ederler.

Şunu sormak lazım *milliyetçilere*: Amerika'ya bağlanalım diyen insanlar, bunu bu ülkeden, bu millettten nefret ettikleri için mi yapmaktadırlar? *Avrupa Bir-liği'ne girelim* diyen insanların asıl gayesi bu milletin daha iyi bir hayat sürmesi değil midir? *Devleti lağvedelim* diyen Anarşist bile, bunu halkın daha iyi yaşay-acağını düşünerek yapmakta değil midir? *Kürtler bağımsız olsun* diyen adamlar, bunu *insanlar huzur içinde yaşasın* diye yapmıyorlar mı?

Neticede bu ülke hakkında konuşan herkes bu ülkenin iyiliğini istediği için konuş-muyor mu? En dinlisinden, en dinsizine, en kültürlüsünden, en cahiline, en bilmemnesinden, en bilmemkimine kadar herkes kendisiyle beraber bu ülkenin iyiliğini istemiyor mu?

Ha, evet, yarımdır, cahildir, görmemektedir, anlamamaktadır, kullanılmaktadır, tezgaha gelmektedir, falan ve filan...Yine de herkesin ağzından çıkan söz, milletin iyiliğini düşündüğü için değil midir?

Milliyetçiliğe en muhalif insanlarınki bile, sonuçta *bu millet iyi olsun* diye bir amaca hizmet etmemekte midir?

O halde bazılarının kendi planlarını *bu milletin tek kaderi* diye sunmasında bir gariplik, bir istismar yok mu?

Çok Değişkenli Mantık

Bunu zamanında hiç anlayamamıştım. Bir zamanlar (2000 yılı civarı) Alev Alatlı'nın grubunda *sanal gaave* tarzı bir oluşum içinde idim. Memleketi kur-taran e-mail gruplarından birisi. (Evet, kimsenin bir şeyden kurtulmak istemediğini anlayıncaya kadar ben de kurtarmaktan yanaydım memleketi.)

Bu *çok değişkenli mantık* lafının aslında *multi-valued logicin* tercümesi olması gerekir. Mantık zaten çok değişkenlidir, mesela Frege'nin Yüklemler Mantığı (Pred-icate Logic) içinde (a ve b değişken olmak üzere) *sever(a,b)* şeklinde bir ilişki yazarsanız, bu çok değişkenli olur, zira a ve b, görüldüğü gibi, 2 adet değişk-endir. Hatta üç değişkenli, dört değişkenli, kısacası n-değişkenli ilişkiler yaz-mak mümkündür. Bunda *fuzzy* ile bir alaka yok, bu 150 senelik Frege mantığı. (Hatta 200 senelik Boole Mantığı / Önermeler Mantığı (Propositional Logic) bile değişken kullanımına izin verdiği için çok değişkenli olabilmektedir.)

İmdi, Alatlı'nın maksadı Askerzade'nin *Fuzzy Logicini* kendi pespayeliğimize bil-imsel bir dayanak, bir mazeret kılmak olduğu için buradaki ifadenin *multi-valued logicin* karşılığı olması gerekir. Bunun da 1900'lerin başında Lehler'in mantık

okullarında (Lukasiewicz miydi adamın adı?) doğruluk değeri (truth value) olarak *doğru* ve *yanlışın* yanına, bir de *bilinmez* eklendiğinden beri konuşulan bir şey olduğunu belirtmek lazım. Lütfi Askerzade'nin Berkeley'de Fuzzy Logic üzerine doktora tezi 1960'lardadır. Fuzzy Logic'in teknik izahının kimseyi ilgilendirdiğini sanmıyorum, milletin maksadı zaten mantık falan değil, *fuzzy* suda balık avlamak.

Biyografisine uğramış bulundum Sayın Alatlı'nın da, bu *çok değişkenli mantık* lafıyla yeniden müşerref oldum. Kabus ve Rüya isimli eserlerinin temelini oluşturan bu *fuzzylık* meselesi, aslında Türk zihinsel perspektifinin, gerçeğe karşı direnme psikolojisinin Alatlı'nın dilinde vücut bulmuş halidir. *Güçlünün*, *akıllının*, *zekinin* neden bir hakka sahip olmaması gerektiğini açıklamakta kullanılır. İyi ve kötüyü, doğruyu ve yanlış dinamitlemekte kullanılır.

Türk insanı, *son büyük savaşa* gözlerini kapayarak gerçeği değiştirebileceğini iddia eden akıldaneleriyle giriyor.

Anayasa neye aykırı?

Hz. Anayasa Mahkemesi Başkanı, başörtüsü konusunda herhangi bir düzenlemenin anayasaya aykırı olacağını belirtmiş. Herhalde kendisinden daha iyi bilecek değiliz.

Ancak bizim bilebileceğimiz başka bir şey var. Rejimin propagandasının *akıl ve bilim* üzerinde yükselmek olduğunu hatırlamak gibi. Biz Türkiye Cumhuriyetini bir teokrasiden başka bir şey sanıyorduk, meğer onun da Anayasa adlı bir dogmalar mecmuası varmış ve Anayasa dininden olmayanlara, hak gibi hukuk gibi alanlar yasakmış.

Biz Türkiye Cumhuriyetini adil bir devlet bellemiştik, yaptığı kanunların, adı Anayasa bile olsa önce *akla ve mantığa* uygun olduğunu iddia eden bir devlet bellemiştik. En azından bize öyle öğretmişlerdi, dogma yoktu Cumhuriyet idaresinde, onun için de kanunlar akla ve mantığa uygun çıkarılmalıydı. Ancak şimdi saygıdeğer başkan kalkıp diyor ki, bizim de dogmalarımız vardır, akıl ve mantık ancak bu dogmalara uygunsa makbuldür.

Biz devlet cihazının vatandaşlarının mutluluğu için olduğunu sanırdık. Meğer vatandaşlar devletin mutluluğu için varlarmış. Devletin mutluluğunun da göz zevkinin, aslında bayağı ve salkım saçak, bilhassa bakımsız olduğunda çok çirkin duran saçla mutmain edilmesinden geçtiğini görmekteyiz. Çok şaşırdık, bizim sevgili huysuz devletimizin zevklerini bizim için, biz değersiz vatandaşları için değiştirmesini tabi ki beklemiyoruz, yine de sevgili devletimizin en azından siyaseten bu kadar saçmalamasını anlayamıyoruz.

Bu ülkenin halihazırdaki hükümeti, dindar müslümanlar için değil, bilakis devletin rahipleri için bir fırsattır, belki de son fırsattır. Zira müslümanlar, kendilerinin aslında kaybedecek bir şeyleri olmadığını farkettilerinde bu ülkedeki barışın fişi çekilmiş olur. Onlara kaybedecek bir başörtüsü hürriyetini, kendilerini bir (ne demekse) *İslam devletinde* yaşıyor kabul etme rahatlığını esirger-

lerse, bu devletin seçkinleri müslümanlara değil, kendilerine zarar verirler. Zira kaybedecek bir şeyi olmayanların, adı üstünde, kaybedecek bir şeyleri yoktur, ancak devletin rahiplerinin kaybedecek barış, imtiyaz ve iktidarlara vardır ki, bir toplumsal depremde, nasıl ayakta durur, Allah'tan başka kimse bilemez.

Birbirimize Göz-Kulak Olmak

Bizim insanımızı kısa zamanda yola getirecek, hem de genetik birbirimizi gözleme alışkanlığımıza uygun bir yol geldi aklıma.

İsteyen herkesin, insanlarla ilgili bir konuda müfettiş olmasına imkan tanınmalı. Mesela falanca vatandaş sigara içme yasağı müfettişi, filanca vatandaş da kırmızı ııkta geçme müfettişi olmalı. Bu teftişler bu derece sınırlı kabahatler için olmalı, zira insanların kendilerini *genel müfettiş* havasına sokmamaları gerek. Sadece sorumlu oldukları kadarını bildirmeleri istenmeli.

Bu müfettişlerin elinde para cezası yetkisi olmalı. Cezalar zengini bile caydırıcı derecede yüksek tutulmalı, aksi halde parayı verenin suç işleyebildiği bir yer olur; veya ceza puanı vs. gibi bir şeyler olmalı. Yazılan cezadan müfettiş önemli bir pay almalı, ancak belli bir dönemde (hafta, ay, yıl) alabileceği komisyonun da bir sınırı olmalı. İnsanların bunu bir meslek haline getirmesine engel olacak bir sınır.

Ceza yazılan kişinin itiraz hakkı olmalı. Buna karşı müfettişin de uygunsuz davranışı tanımadığı iki şahide belgeleme vazifesi olmalı. Eğer şahit yoksa, kabahatlinin itirazı geçerli sayılmalı. İki şahitten gayrı yöntemler de olabilir (fotoğraf vs.) önemli olan suistimale yol açmayacak bir düzenin tutturulmasıdır. Eğer kabahatli itiraz ederse ve şahit varsa, itiraz geçersiz sayılmalı ve ceza misliyle artmalı, aradaki fark da şahitlere kalmalı. Böylece şahit olmak bir angarya değil, bir fırsat haline gelir.

Şahitlerin de aynı zamanda müfettiş olma ihtimali mevcut olabilir. Müfettiş aynı kişiyi iki kereden fazla şahit gösteremez. Sen, ben, bizim oğlan teftişinin önüne geçmek gerekli.

Bizim insanımızın cin fikirliliğine güvenim tam, elbette bunda da istismar edecek bir şey bulabilirler, ancak ben şu an için böyle bir düzenin uygulanabilir ve faydalı olduğu kanaatindeyim. Müfettişlerde herhangi bir önşart aramak bence makul değil, bir kast oluşturmak değil maksat, 16 yaşını geçmiş herkesi istediği bir konuda müfettiş yapmak mümkün olmalı.

Tarih ve Ermeniler

Türkiye'nin *gerçek* diye bir şeyin varolduğuna ve *emirin* demiri kesse bile gerçeği değiştirmek gibi bir yeteneği olmadığına alışması gerekiyor herhalde. Bu, Ermeniler gerçeği söylüyor demek değil, ancak devlet politikası, resmi doğruyu gerçeğe uydurmak yerine, gerçeği resmi doğruya uydurmaya çalışmak üzerine kurulu ve Türk Devleti, bunun gerekli kıldığı enstrümanları kullanmaktan aciz.

Biz gerçeğimizi yaratabilecek kadar güçlü değiliz, ne yazık ki, ve bu sebeple başkalarının gerçeği içinde, hakkaniyetli bir şekilde varolmaya çalışıyoruz.

Bu millete şunu hatırlatmak lazım, tarih siyasetten ayrı bir ilim değildir. İnsanların ve kişilerin olduğu gibi, devletlerin ve toplumların tarihini de siyasetleri belirler. Bizim tarihimizde, bugünkü Türk *imgemizi* tam tersine çevirecek ayrıntılar mevcuttur, kendimizi sandığımız şey olmadığımıza inandıracak bir tarih yazmak herhalde mümkündür, ancak bu siyasetimizle uyuşmaz. Bu ülkedeki çok az kimse, mesela, Selçukluların bir Türk devletinden ziyade bir Farsî devleti olduğunu düşünür, ancak Selçukluları Türk yapan unsurlar kadar Farsî yapan değerler de mevcuttur. Tarih bir okumalar sanatıdır ve herhalde günü yorumlamak, geçmişi yorumlamaktan daha kolaydır; o haldeyken ve günü yorumlayamıyorken, elimizdeki kısıtlı belgelerle geçmişin sadece çok kaba bir silüetinden başka hiç bir şeye sahip değiliz. Yine de insanlar tarihteki olmuş bitmiş ve kapanması gereken olaylar için birbirleriyle didişip dururlar.

Bizim tarihimizi de, Batı'nın tarihini de siyaseti belirler. Orada gerçek denen şeye biraz daha hürmet edilir belki ama sonunda, neyin kalıcı olup, insanlara ulaşacağına siyaset karar verir.

Ermeni meselesinde de böyle olacaktır. Kendimizi anlatamadığımızdan bahsediyoruz; ancak daha da önemlisi kendimizi anlamamış olmamızdır.

Muhafazakarlık

Bu ülkenin DNA sarmalına benzer o iki başlı, hem doğulu hem batılı karakterini çözmeden *muhafazakarlık* lafının altından kalkmak mümkün değil. Nedir muhafazakarlık? Sloganvari bir replikle *milli ve manevi değerleri muhafaza etme hassasiyeti*.

Ancak bu milli ve manevi değerlerin altının oyulması o raddeye varmış ki, buradan ancak bir devrimle muhafazaya varılabilir. Bu da ayrı bir tesbit, kimin devrim, kimin muhafazakarlık yaptığının belli olmamasının diğer yönü ise, Cumhuriyet inkılaplarının artık kemikleşmiş olması. Bunu iyi yönden, inkılapların benimsendiği yönünden okumak mümkün, ancak kemikleşmenin diğer anlamı, yakın geçmişe dayanan bir muhafazakarlığın oluşması. Bu insanlar da, nisbeten yakın geçmişe ait değerleri, istiklal ve cumhuriyet değerlerini muhafaza etmeye çalışıyorlar.

Bu arada kim devrimci? Bu sorunun verilmiş cevabı yok. Herkesin bir şeyleri muhafaza etmeye çabaladığı bir yerde, herkesin de birilerine nisbetle devrimci olması tabiidir.

Okul ne içindir?

Okul ne içindir? Sadece hayata dair *işe yarar* bilgiler elde etmek için mi? İnsanları *daha iyi* insanlar kılmak için mi? Yoksa onları *toplum için faydalı* hale getirmek için mi?

Sonuncusu olduğu kanaatindeyim. Ancak buna anarşist bir yüreklilikle karşı çıkacak değilim, toplum için faydalı olması okulun bireyci açıdan illa da kötü olmasını gerektirmez. Zira bireyin bir çok ihtiyacının da önünde sonunda vardığı yer toplumsal taleplerdir.

Ancak özel olarak bizim memleketimiz için söylersek, asıl mesele okulların *toplum için faydalı* da değil, bizatihi ot yetiştirmesidir. Her toplumun kendi okullarından kendine has bir fayda talep etmesi doğaldır. Ancak okullarından, öğrencilerini okumaktan, öğrenmekten, anlamaktan bu derece soğutmasını istemek nasıl bir fayda telakkisidir, anlamadım.

Burada edinilebilecek fayda, herhalde sadece *olabilecek en kolay şekilde yönetilir* olmaktır.

Bir zaman yazdığım bir yazıda, *toplumların geleceği, onu oluşturan bireylerin şahsi çıkarlarıyla, toplumun taleplerinin ortak noktasına evrilir* diye bir düşünce üfürmüştüm. Çok açık değil, biraz geliştirmek gerekir, ancak buradan bir örnek bulabiliriz: Okulumuzun sonu, öğrencilerinin serserilik tavrıyla, muhterem Türk milletinin okullardan beklediği ezberciliğın ortası: en adisından aşırma, en kötüsünden sınav ve bütün bunların *biz böyleyiz, n'apalım* çamaşır suyunda aklanmasıdır.

Çökmek

Dün gün ortasında arabanın camın kırıp, içindeki cep telefonunu almışlar. Alanlar, gören yaşlılarının tarifiyle iki çocuk. Bu, bu sıralar çok sıklaşmaya başlayan bir problem ve devletin ve toplumun ne denli acz içinde bulunduğunu gösteriyor.

Halkın da polisin de tavrı, *arabada cep telefonu bırakılır mı?* şeklindeydi. İnsanlar hırsızlığı normal bir şey gibi görmeye başlamışlar. Hırsıza *aç* diyen polis mi ararsın, problemin tüm Türkiye'nin problemi olduğunu söyleyen komşu mu...Sanki bu hırsız milleti birer otomat ve kendi iradeleri dışında, öyle programlandıkları için çalışıyorlar. Mazur görme isteğimiz, sorumluluk makamındakilerden başlayıp, hırsıza dek gidiyor. Aslında suçlu benim, zira arabada cep telefonu bıraktım, bırakmasaydım olmazdı. Ancak bu her şeyi tersine çevirme zayıflığının kaynağı da belli, bir şeyler bizim milletimize, herkesin ve her şeyin mazur olduğunu, çünkü en başta kendisinin böyle süklüm püklüm ve pespaye olmakta mazur olduğunu söylüyor. Eğer polisin veya devletin sorumluluğunu yerine getirmediğinden bahsedecek olursanız, insanlar işin kendilerine de dokunacağından, kendilerinin de o sorumsuzlar taifesinin içine gireceklerini içten içe farkındalar. Onun için, gör beni, göreyim seni: *beni mazur gör ki, ben de seni öyle göreyim* oluyor.

Yetersizlik insanların iliklerine işte böyle işlemiş.

Gece-gündüz arabamın kapısını açık bırakıp uyuyabilecek kadar sokağa güven duymak benim hakkımdır. Bu ülkenin bütün insanların da hakkıdır. Eğer bu hak te'min edilemiyorsa, devlet acz içindedir ve gücü sadece hak denen bir kavramı, anasından babasından tanımakta olana geçmektedir. İnsanımızın

yaşadığı da kendisinin ve buna bağlı olarak toplumunun aczinden doğan bir zulümdür.